

Ivana
Mance

Klasicizam na licu i naličju

Znanstveni skup *Klasicizam u Dalmaciji*
Split, 9. i 10. lipnja 2011.

Ove je godine, ususret ljetu, u Splitu održan prvi znanstveni skup u organizaciji Zavoda za znanstveni i umjetnički rad HAZU Split i Instituta za povijest umjetnosti – Centar Cvito Fisković Split. Tema koja je skupu dala i naslov *Klasicizam u Dalmaciji* okupila je u palači Milesi izlagače povjesničare, povjesničare umjetnosti, književne povjesničare i konzervatore, koji su svi, svatko sa svojeg područja bavljena nastojali naslovnu pojmu u trag ući u njegovom opsegu i sadržaju. Kao zglobno mjesto između prosvjetiteljstva i romantizma, racionalizma i sentimentalizma, idealizma i smisla za pragmu života, klasicizam manje razdvaja, a više povezuje naizgled suprotstavljene parametre *Zeitgeista*, podrazumijevajući raznolike manifestacije i otvarajući brojne interpretacije. Sa ili bez eklatantnih očitovanja stila, klasicizam prožima kulturu svakodnevice u njezinu najširem opsegu, pa je u tom smislu poučno upravo u perifernim sredinama dalmatinskih provincija Napoleonova odnosno Austrijskog Carstva otkrivati njegovu prisutnost na licu i naličju kulturne baštine.

Ponajprije, u trag se klasicističkom habitusu dolazi na strani korisnika; društvene promjene u politički turbulentnom vremenu klasicizma i u dalmatinskim će krajevima plemićke obitelji postupno transformirati u građanski sloj, koji u ekonomski stiješnjenim uvjetima ipak nastupa u svojstvu naručitelja i investitora. Znatno dio izlagača raspoloženje za klasicizam identificirao je iščitavajući upravo obiteljsku baštinu. Fani Celio Cega tako je na temelju arhivske

dokumentacije pružila jednu širu sliku trogirske svakodnevice osiromašenog, ali ipak povlaštenog sloja – primjerice, sačuvani inventar te računni nude uvid u opremljenost kuća, način odijevanja i kićenja, prehrambene navike i modu. U prvom redu to se odnosi na obitelj Garagninovih čije su europske veze pridonijele i usvajanju ukusa za klasicističke trendove. Graditeljsko-komunalni projekt na obiteljskom gospodarstvu Ivana Luke Garagnina, jednog od najistaknutijih dalmatinskih prosvjetitelja, predstavila je Ana Šverko. Ivan Luka Garagnin arhitektonska rješenja naručio je od uglednoga venecijanskog arhitekta Giannantonio Selve te padovanskog Antonija Noalea, pa je na temelju sačuvanih nacрта i korespondencije izlagačica ponudila vjerodostojnu interpretaciju arhitekture egzemplarnih klasicističkih obilježja, ali i oslikala osobnost samog naručitelja. Nataša Bajić Žarko i Hania Mladineo Mika predstavile su pak graditeljsko naslijeđe bračke brodovlasničke obitelji Marinčević Gligo koji su kao pripadnici bogatoga građanskog sloja ostavili baštinu, koja također svjedoči o visokoj kultiviranosti njihove svakodnevice. Goran Vuković pružio je obuhvatnu sliku dubrovačkog klasicizma u svim njegovim manifestacijama, od pisane riječi i graditeljskih spomenika do biografija istaknutih osoba i njihovih društvenih veza.

Klasicističko je doba sa svojim na boljitak zajednice usmjerenim svjetonazorom, međutim, oplodilo i javnu, komunalnu i sakralnu arhitekturu. Stanko Piplović i Duško Kečkemet pružili su pregled najvažnijih

javnih projekata za vrijeme francuske uprave u Dalmaciji. Stanko Piplović dao je pregled najvažnijih realiziranih i planiranih projekata u čitavoj Dalmaciji, naglasivši doprinos francuske uprave u razvoju komunalnih i gospodarskih uvjeta te vojno-strateške spremnosti glavnih dalmatinskih gradova. Duško Kečkemet pak objasnio je okolnosti i faze projekta koji je na samom početku 19. stoljeća prema nakani maršala Marmonta, vojnog upravitelja Dalmacije za vrijeme francuske uprave, vodio i arhitektonski osmislio Basilio Mazzoli. Arhitekt Mazzoli stigao je iz Rima u Zadar na preporuku Antonija Canove voditi studij arhitekture na novoosnovanom zadarskom liceju, studiju pokrenutom upravo zbog potrebe za educiranim kadrom koji će voditi planirane građevinske projekte. Osim što je radio projekt preuređenja splitske rive, Marmontove ulice i Marmontova perivoja (danas su na tom mjestu Prokurative), Mazzoli je radio i projekt preuređenja samostana Sv. Krševana u licej u Zadru (neizveden) te projekte za obitelj Garagnin u Trogiru. Izgradnju prve civilne splitske bolnice, izgrađene krajem 18. stoljeća, Silva Kalčić postavila je u širi sociološki kontekst bolničke skrbi u vrijeme klasicizma.

Arhitekti klasicizma, koji su djelovali u povijesnom tkivu dalmatinskih gradova, svoja su rješenja morali donositi u bliskom dijalogu s postojećom, nadasve antičkom baštinom. Joško Belamarić interpretirao je tako arhitektonska rješenja Vicka Andrića za splitsku katedralu, dok je općenito o principima rekonstrukcije antičkih spomenika u Dalmaciji od sredine 18. do sredine 19. stoljeća izložio Marko Špikić. Na temelju tekstualnih evokacija, slikovnih prikaza postojećeg stanja i idealnih prikaza izvornika koji su se

nalazili u antikvarnim publikacijama ili arhitektonskim projektima, autor je razmatrao teorijske osnove i nakane prikazivača antičkih spomenika koji su pomogli preciznijem poimanju njihova autentičnog izgleda, ali i jačanju kulta antičkih spomenika u našim krajevima.

Zasebno ali vrijednom dionicom doprinijela su izlaganja književnih povjesničara: Cvijeta Pavlović predstavila je tragediju *Merope* talijanskog dramatičara Vittorija Alfierija, jedne od središnjih osoba talijanske klasicističke kulture druge polovine 18. stoljeća, koja je u hrvatskom prijevodu tiskana u Splitu već 1800. godine otvorivši horizont recepcije za književni klasicizam. Tonko Maroević izložio je o poetskim poukama Bernardina Bicega, talijanskog književnika, retoričara i didaktičara, u čijem osobnom doprinosu kulturi europskog klasicizma participira i Dalmacija, gdje je mlade naraštaje pri splitskom sjemeništu odnosno zadarskoj gimnaziji podučavao retoričkom umijeću. Iznimno zanimljiv bio je i prilog nažalost odsutne Dunje Fliševac o spjevu *Ljepos duše* splitskoga religioznog pjesnika i prevoditelja Ivana Dražića, u kojem se pijetistički sentimentalizam suvremene zapadnoeuropske religiozne književnosti nadovezuje na tradiciju dubrovačke religiozno-refleksivne lirike 17. stoljeća, potvrđujući višestrukost sastavnica klasicističke kulture.

Kratak ali zagnusnut program ponudio je, dakle, svakako podrobniju, pa i cjelovitiju predodžbu o klasicizmu u Dalmaciji, a dobar odaziv i organizacija otvorili mogućnost da skup preraste u redovito godišnje okupljanje u lijepom splitskom okruženju. Dodatno nadahnuće za sudjelovanje ili nazočnost pružit će i zbornik radova koji je u pripremi. ×